

Vergaderjaar 2022–2023

36 200 V

**Vaststelling van de begrotingsstaat van het
Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het
jaar 2023**

Nr. 76

VERSLAG VAN EEN GESPREK

Vastgesteld 7 maart 2023

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft op 14 februari 2023 een gesprek gevoerd over **diverse onderwerpen met een Taiwanese parlementaire delegatie**.

Van dit gesprek brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Rudmer Heerema

De griffier van de commissie,
Westerhoff

Voorzitter: Rudmer Heerema
Griffier: Koerhuis

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: Amhaouch, Eppink, Van Haga, Rudmer Heerema, Agnes Mulder, De Roon en Sjoerdsma,

alsmede:

- mevrouw Chen, vertegenwoordiger van de Taipei Representative Office in the Netherlands;
- de heer Chiu, leider van de delegatie en lid van de commissie voor Economische Zaken;
- de heer Hsu, lid van de commissie voor Transport;
- mevrouw Stiggelbout, tolk Nederlands-Chinees;
- de heer Tsai, lid van de commissie voor Buitenlandse Zaken en Nationale Defensie.

Aanvang 15.31 uur.

De voorzitter:

I thank the members of the Taiwanese parliamentary delegation for being with us. My introduction is in English, but the discussion will be in Chinese and Dutch, with consecutive interpretation.

Ik open hierbij de vergadering. Ik heet de leden welkom, de mensen op de publieke tribune en de mensen die dit gesprek thuis volgen. In het bijzonder heet ik de Taiwanese delegatie welkom, onder wie drie parlementariërs van het Taiwanese parlement, ook wel bekend als de Legislative Yuan.

Het is een openbaar gesprek. Ik heet hierbij welkom de heer Chiu, leider van de delegatie en lid van de commissie voor Economische Zaken, de heer Hsu, lid van de commissie voor Transport, de heer Tsai, lid van de commissie voor Buitenlandse Zaken en Nationale Defensie, en mevrouw Chen, vertegenwoordiger van de Taipei Representative Office in the Netherlands. Mevrouw Stiggelbout zal ons vandaag helpen met de vertaling.

Ik stel voor om het woord te geven aan de heer Chiu en hem de mogelijkheid te geven voor een kort openingsstatement van een minuut of vijf. De rest van de tijd gaan we besteden aan het gesprek met de commissie.

De heer Chiu:

Veel dank allemaal dat u hier vandaag bent. Ook dank voor uw steun voor Taiwan op de lange termijn. Dank voor de steun die ons geeft in de internationale gemeenschap. Wij zijn vandaag naar Nederland gevlogen. We hebben meer dan tien uur in het vliegtuig gezeten, maar toch zijn we niet moe, want we zijn blij om hier onze vrienden te ontmoeten. Het is voor mij en mijn collega's Hsu en Tsai een grote eer om als eerste parlementaire delegatie de Nederlandse Tweede Kamer te bezoeken. Helaas kunnen we hier maar kort zijn, want op 17 februari vergadert de wetgevende Yuan alweer in Taiwan. Hoewel we hier maar kort kunnen zijn, zijn we de Nederlandse Tweede Kamer zeer dankbaar dat zij dit bezoek voor ons mogelijk heeft gemaakt. Wij hopen dat jullie allen zullen doorgaan met ons op de lange termijn te steunen, in Nederland en in de internationale gemeenschap en om ons de gelegenheid te geven deel te nemen aan die internationale gemeenschap, of het nu gaat om onze veiligheid, om techniek of economische ontwikkeling. Onze beide parlementen, van Taiwan en van Nederland, moeten zich daarvoor blijven inzetten.

Vandaag is een historisch moment. Het is de eerste keer dat een Taiwanese parlementaire delegatie de Tweede Kamer bezoekt. Dat is een moment om dankbaar voor te zijn. We zijn specifiek dankbaar voor de

moties die zijn ingediend in 2019, 2021 en 2022, die Taiwan internationaal steunen, om veiligheid vragen in de Straat van Taiwan en Taiwan steunen in de internationale gemeenschap. Hoewel Taiwan en Nederland geografisch heel ver uit elkaar liggen, lijken onze landen vrij veel op elkaar. We hebben bijvoorbeeld een vergelijkbare bevolkingsgrootte, een vergelijkbaar oppervlak en ook op het gebied van de economie hebben we veel gemeen. Zo hebben we allebei veel aandacht voor landbouw en ook voor technologie. De industrie willen wij blijvend ontwikkelen. Zowel de Nederlanders als de Taiwanese zijn vriendelijk en gastvrij en vinden vrijheid van alle volkeren heel belangrijk.

Zoals u allen weet, hebben wij te maken met de dreiging van China, zowel militair als economisch. Wij staan voor de veiligheid van de 23 miljoen Taiwanese. Daarom hebben wij internationale steun hard nodig. Ik wil u danken voor de steun in het verleden. China blijft een uitdaging waar wij tegenover staan. Wij blijven alles doen wat nodig is om Taiwan te verdedigen.

Nederland en Taiwan hebben al een heel lange geschiedenis samen. Ik ben opgegroeid in Tainan. Daar zijn een aantal oude forten die stammen uit de tijd waarin Nederland Taiwan koloniseerde. Onze geschiedenis gaat al terug tot de zestiende eeuw. Sowieso zijn wij allen onderdeel van een grote internationale familie. Vandaag is de eerste stap gezet in onze interparlementaire relatie. Ik hoop dat er nog vele zullen volgen, de tweede, de derde et cetera. Ik hoop dat nog vele Nederlandse delegaties naar Taiwan zullen komen en dat nog veel Taiwanese parlementaire delegaties de kans zullen hebben om naar Nederland te komen. Wij allen zijn niet alleen vrienden; wij zijn broeders en zusters. Ik hoop dat wij samen zullen blijven streven naar onze gezamenlijke idealen en onze gezamenlijke doelen als de goede broers en zussen die wij zijn.

Daarom wil ik namens mijn delegatie, maar ook namens het Taiwanese parlement, mijn dank en waardering voor jullie inspanningen uitspreken. Ik hoop dat ik jullie allen binnenkort in Taiwan zal kunnen verwelkomen, bijvoorbeeld deze zomer. Ik weet dat Nederland voetbal heel belangrijk vindt. Ik hoop dat we ook op dat gebied veel voor elkaar zullen kunnen betekenen. Ik dank jullie allen voor jullie steun. Ik hoop dat jullie ons in de toekomst zullen blijven steunen, ook voor het waarborgen van de veiligheid, en dat jullie ons zullen blijven helpen bij het behoud van onze veiligheid. Verder wil ik u alle succes wensen in uw werk en alle goeds, en ik hoop dat onze relatie zich verder zal verbeteren en verstevigen. Dank u zeer.

De voorzitter:

Dank u wel voor uw woorden. Het is inderdaad een historische dag dat jullie hier voor het eerst zijn. We hebben nu 50 minuten de tijd voor een aantal vragen vanuit de commissie. Jullie zien dat het tolken wat extra tijd kost. Daar moeten we rekening mee houden, dus stel je vraag kort en we zorgen ervoor dat iedereen aan de beurt komt.

Meneer Van Haga, u mag het gesprek beginnen.

De heer Van Haga (Groep Van Haga):

Allereerst ongelofelijk veel dank voor uw komst. Het is mooi om te zien dat de support over en weer fantastisch is. De hele wereld houdt natuurlijk al langere tijd zijn adem in met betrekking tot het conflict tussen China en Taiwan. We komen graag een keer voetballen, maar ik denk dat dat van een andere zorgcategorie is. Mijn vraag is de volgende. De oorlog in Oekraïne houdt ons allemaal bezig. Ook daarover houdt de hele wereld zijn adem in. De support van de NAVO voor Taiwan is enorm en de support vanuit de westerse wereld voor Taiwan is ook enorm. Ik vraag mij af hoe jullie aankijken tegen het feit dat de NAVO enorm veel materieel naar Oekraïne stuurt, of dat jullie op een of andere manier zorgen baart of dat het van invloed is op jullie situatie.

De heer **Tsai**:

Dank u voor uw vraag. Ja, de inval van Rusland in Oekraïne is iets wat zowel de landen in Europa als in Azië grote zorgen baart. De Europese landen maken zich zorgen dat het een grotere dreiging voor de NAVO zou betekenen als Oekraïne zich zou overgeven. In Azië maken mensen zich zorgen omdat Rusland en China allebei, in ieder geval in het verleden, communistische landen zijn geweest of nog steeds zijn. Men maakt zich zorgen dat als Rusland erin zou slagen Oekraïne te veroveren, China dan een vergelijkbare stap zou overwegen.

Als het gaat om de regio Azië/Pacific, dan hopen wij in Taiwan aangaande wat er aan de hand is met Rusland in Oekraïne, dat Oekraïne erin zal slagen om Rusland te weerstaan. Dat zou betekenen dat een democratisch land erin slaagt om een niet-democratisch land te weerstaan.

Ook China kijkt bij de Russische inval in Oekraïne naar de reactie van de westerse, democratische landen. Aziatische landen kijken ook naar deze situatie. Zij vrezen dat als westerse landen en de NAVO niet stevig reageren op deze Russische inval, de kans dat China iets dergelijks zal overwegen groter wordt. Het is wel duidelijk dat de militaire macht van China, of de militaire dreiging die uitgaat van China, niet alleen in de Straat van Taiwan, maar ook met betrekking tot Japan en Korea, een kwestie is om goed in de gaten te houden. Op dit moment is China in de Aziatisch-Pacifische regio alleen nog maar aan het uitdagen. Er zijn nog geen daadwerkelijke militaire invallen gedaan, vooral omdat China de indruk heeft dat de democratische wereld verenigd is. Zodra we China de indruk geven dat de democratische wereld niet verenigd is of steken laat vallen, zal China het idee krijgen om net zoiets te doen als Rusland deed bij de inval van Oekraïne.

Dank u wel.

De heer **Chiu**:

Ik wil meneer Van Haga bedanken voor zijn zorgen om de Taiwanese veiligheid en vooral omdat hij vorig jaar een motie heeft ingediend die daarmee verband houdt.

De **voorzitter**:

Ik grijp heel even kort in. We hebben een uur. We hebben hier zes Kamerleden. Als we met elke vraag twintig minuten bezig zijn, dan redden we het niet. Ik wil de andere leden ook graag in staat stellen om vragen te stellen.

De heer **Hsu**:

Ik wil ook mijn dank uitspreken aan meneer Van Haga voor zijn steun voor dit bezoek van het Taiwanese parlement. Zojuist vroeg men of wij allemaal van de DPP zijn. Dat zijn we inderdaad. Er is nog een tweede uitleg van de naam van deze partij, de DPP. Dat is democracy, prosperity and peace en niet alleen maar de Democratic Progressive Party. Wat mijn collega net zei, valt samen te vatten als: Taiwan en de democratische landen staan achter democratie, vrede en voorspoed. China staat voor het omgekeerde. China is tegen democratie, tegen vrede en tegen voorspoed. Zo zijn er twee kampen in de wereld. Wij staan aan de democratische kant en moeten samen optrekken. Nogmaals dank.

De **voorzitter**:

Hartstikke goed, dank u wel. Dan gaan we naar de heer Sjoerdsma. Gaat uw gang.

De heer **Sjoerdsma** (D66):

Dank voor uw komst en dank voor dit unieke bezoek: het eerste officiële parlementaire bezoek vanuit Taiwan. Ik hoop dat ons land u dezelfde

gastvrijheid zal geven als ik afgelopen november heb mogen ervaren toen ik Taiwan mocht bezoeken met een IPAC-delegatie. Ik denk dat allen aan deze kant van de tafel sterkere relaties met Taiwan willen. In dat kader heb ik een vraag. In 2024 is het 400 jaar geleden dat Taiwan en Nederland met elkaar in contact kwamen. Zou het een idee zijn om dat jaar te gebruiken om onze relaties op een feestelijke manier nog verder te onderstrepen?

De heer **Chiu**:

Dank voor uw vraag en voor uw steun. Dank ook voor uw werk om de relatie tussen Taiwan en Nederland en ook tussen Taiwan en de Europese Unie te versterken. Ik dank u ook voor uw aandacht voor de mensenrechten. Ik heb erg veel bewondering voor uw werk om een Europese Magnitsky Act te realiseren. Ik heb begrepen dat u op de zwarte lijst staat van China, dat u niet naar binnen kunt. Ik kan u melden dat wij drieën ook op de zwarte lijst staan. Het is een eer om op de zwarte lijst van China te staan. Wij kunnen zelfs niet overstappen in Hongkong. Hongkong viel voorheen onder één land, twee systemen, maar intussen is het één land, één systeem.

400 jaar is een heel lange tijd. Nederland was het eerste Europese land waar Taiwan contact mee kreeg. De eerste contacten waren tussen de Chinese Ming-dynastie en de Nederlandse VOC. De VOC heeft ook een poosje Taiwan gekoloniseerd. Historisch bekeken heeft Taiwan nostalgische gevoelens over Nederland. Als je nu kijkt naar onze beide landen, dan zie je dat wij allebei staan voor democratie en vrijheid. Onze landen lijken veel op elkaar qua grootte, aantal inwoners en economie. 400 jaar is zeker iets om te vieren. We willen zeer graag nog betere relaties met Nederland op het gebied van landbouw, hightech, economie of zelfs veiligheid. Als ik mij niet vergis, is Nederland het Europese land dat het positiefst tegenover Taiwan staat. Nog los van onze historische relatie heeft Nederland veel strategische koersen waar Taiwan van kan leren. In de toekomst zullen we de samenwerking zeker verbreden en verdiepen. We staan namelijk voor internationale uitdagingen die de veiligheid van de economie bedreigen, of die nou komen van Rusland of van China. Al die uitdagingen vragen om nadere samenwerking tussen Nederland en Taiwan, en tussen de Europese Unie en Taiwan. Dat is mijn antwoord voor meneer Sjoerdsma.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Eppink.

De heer **Eppink** (JA21):

Dank u wel, voorzitter. Misschien mag ik een paar verwelkomende woorden zeggen aan de delegatie. «Ik wil onze Taiwanese vrienden van harte welkom heten in Nederland.» Dat zei ik in het Chinees. De voorzitter zal mij nu dwingen om verder te gaan in het Nederlands. Ik heb een vraag over ...

De **voorzitter**:

U mag die taal aanhouden, meneer Eppink.

De heer **Eppink** (JA21):

Dat wordt wel heel moeilijk! We gaan verder. Ik wil vragen hoe Taiwan aankijkt tegen de situatie in China. We hebben op het laatste, twintigste partijcongres in Peking gezien hoe de heer Hu Jintao aan de kant werd gezet door de zittende president Xi Jinping. Eigenlijk was dat zijn voorganger. Dat betekent in feite dat Xi Jinping president voor het leven is, zoals Poetin dat ook heeft gedaan. Hoe werd dit in Taiwan geïnterpreteerd en gezien?

De heer **Chiu**:

Dank u voor uw vraag. Ik zal eerst kort antwoorden en dan mijn collega Hsu. Als je kijkt naar de tijd dat Hu Jintao en daarvoor Jiang Zemin de macht hadden, dan zie je dat er allerlei machtsstrijd was binnen de Communistische Partij. Ik ben gepromoveerd in China studies en heb veel veldwerk gedaan in China. Ik heb dus veel gekeken naar hoe de hazen feitelijk lopen in China. Sinds Xi Jinping aan zijn derde termijn is begonnen, is het voor ons in het westen – de Verenigde Staten, Japan en dus ook Taiwan – heel moeilijk geworden om goede informatie te krijgen over de Chinese regering en de Communistische Partij. Het is veel moeilijker geworden dan in het verleden. Toen bijvoorbeeld Ma Ying-jeou president was van Taiwan, was er nog sprake van uitwisseling en relaties met China, maar sinds Tsai onze president is, is dat eigenlijk gestopt. Er zijn allerlei interpretaties mogelijk van het moment dat Xi Jinping Hu Jintao wegstuurde tijdens de vergadering, maar ik denk dat uiteindelijk alleen Hu Jintao en Xi Jinping zelf het echte antwoord weten. Als ik voor mezelf mag spreken: ik heb het idee dat Xi Jinping een leider is waarvan niemand precies weet wat er in hem omgaat. Dat is een grote dreiging voor de rest van de wereld.

Dank aan meneer Eppink voor zijn steun voor de veiligheid van Taiwan. Ik geef nu het woord aan mijn collega Hsu.

De heer **Hsu**:

Dank u voor uw vraag. Dat u zelf Chinees spreekt, zegt wel iets over hoe goed u China begrijpt. Zonet zei meneer Chih dat eigenlijk niemand weet wat er in Xi Jinping omgaat, maar volgens mij kunnen we wel raden wat er in hem omgaat. Xi Jinping is de slechtste leider die China ooit gehad heeft.

Dan wat betreft het wegsturen van Hu Jintao door Xi Jinping tijdens de vergadering. Uit de informatie die we hebben, is onze conclusie dat de namenlijst van het Politbureau op het laatste moment was gewijzigd en dat Hu Jintao dat niet wist. We zagen op de beelden dat Hu Jintao probeerde zijn papieren door te bladeren en dat hij daarbij werd tegengehouden. Men heeft hem toen weggeleid om te voorkomen dat er een situatie zou ontstaan die uit de hand kon lopen.

Als je ziet dat Xi Jinping zelfs tegenover een gerespecteerd oud-leider als Hu Jintao zo onbeschoft optreedt, kun je wel nagaan hoe hij zich tot de rest van de wereld verhoudt. Hij droomt van een soort keizerschap en van almacht. In die droom kan het hem niet schelen wat Taiwan, Rusland, de Europese Unie of de Verenigde Staten daarvan denken. We moeten samenwerken om deze antidemocratische, antivrede- en antiwielvaarts-krachten uit de wereld te laten verdwijnen.

Veel dank aan het Nederlandse parlement voor zijn steun aan Taiwan. We moeten samenwerken om sterk te staan.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer De Roon.

De heer **De Roon** (PVV):

Voorzitter. Ook ik ben heel erg blij dat wij u hier mogen verwelkomen. Ik hoop dat dit ook tot veel verdere contacten kan leiden. Ik moet u zeggen dat ik een paar jaar geleden uw land heb bezocht. Tijdens die uitvoerige reis heb ik politici en mensen uit het bedrijfsleven mogen ontmoeten. Daarna heb ik een hele reis gemaakt door Taiwan, langs de westkust naar beneden, naar het zuiden, en toen weer aan de andere kant, aan de oostkust, terug naar Taipei. Ik moet u zeggen dat de indrukken die ik daar heb opgedaan, mij hebben laten zien dat na de moeilijke tijd die Taiwan had onder de Japanse bezetting en de periode daarna, zich heeft ontwikkeld tot een economische reus, zou je bijna kunnen zeggen. Het is een economisch gezien enorm sterk land en een betrouwbare en

geloofwaardige democratie. Dat u die ontwikkeling heeft doorgemaakt, schrijf ik toe aan wat ik ook heb ontmoet bij de mensen daar, namelijk een rotsvast vertrouwen in de eigen toekomst van Taiwan en enorme toewijding daaraan. Ondanks dat Taiwan zich zo sterk heeft ontwikkeld, is het ook duidelijk dat er behoefte is – er is zelfs een noodzaak toe, zou ik zeggen – aan sterke banden met betrouwbare vrienden en bondgenoten. Mijn vraag is of u in de laatste jaren heeft gemerkt dat ook de omringende Aziatische landen dichterbij Taiwan zijn gekomen en dat uw relatie daarmee beter is geworden, dat u een nauwere band heeft gekregen en dat u ook het idee heeft dat zij u steunen in de situatie waarin u nu verkeert.

De heer **Tsai**:

Dank u wel voor uw vraag. Taiwan ligt natuurlijk in de Aziatisch-Pacifische regio, dus de landen in die regio zijn voor Taiwan inderdaad heel belangrijk. In 2016 was een van de eerste stappen van president Tsai Ing-wen dat zij de banden met de Zuidoost-Aziatische landen wilde aanhalen. Zij wilde de banden met Zuidoost-Aziatische landen vooral aanhalen op het gebied van handel. Op de gebieden van investeringen, handel en toerisme konden we inderdaad zien dat de relaties sterker werden, totdat covid uitbrak.

Dan wat betreft de deelname van Taiwan aan CPTPP. Dat is de organisatie voor handel onder Zuidoost-Aziatische landen. Dat Taiwan daar nu aan kan deelnemen, betekent dat het inderdaad een belangrijke partner is geworden van die landen. Onder de Aziatisch-Pacifische landen zijn de belangrijkste partners voor Taiwan natuurlijk de Verenigde Staten en Japan. Met Japan hebben we nu regelmatig een overleg. We hebben nu dus een diepgaande dialoog over allerlei onderwerpen. Het is natuurlijk ons doel om steeds betere relaties met de Verenigde Staten te krijgen. Dat mevrouw Pelosi vorig jaar Taiwan heeft bezocht, is een belangrijke stap in de juiste richting voor de relatie tussen Taiwan en de Verenigde Staten. De verschillende politici en belangrijke spelers in de Aziatisch-Pacifische landen werken ook aan een betere relatie met Taiwan, soms ook via privékanalen.

De **voorzitter**:

Dank u wel.

Het woord is aan de heer Amhaouch.

De heer **Amhaouch** (CDA):

Dank aan de delegatie voor het bezoek van vandaag. Nederland en Taiwan hebben namelijk veel meer gemeen dan we in eerste instantie zouden denken. Het zijn beide vrij kleine landen, maar wel met een grote economische invloed op geopolitiek gebied. Ik doel daarbij op de invloed van Nederland, maar ook die van Taiwan, in de discussie die is ontstaan over de technologie en de halfgeleiders. Mijn vraag aan de delegatie is de volgende. Nederland en Europa zijn ernaar op zoek om minder afhankelijk te zijn van Azië en Amerika met betrekking tot de chipindustrie. Maar we weten ook dat we goede banden hebben met Taiwan en TSMC, waar Philips 40 jaar geleden ooit begonnen is en waarvan ASML nu de belangrijkste leverancier is. Welke kansen ziet Taiwan om de samenwerking met Nederland of Europa ook op dit punt uit te bouwen? Dan kunnen we meer zelfvoorzienend zijn, maar wel in samenwerking met Taiwan of TSMC.

De heer **Chiu**:

Dank u wel voor uw vraag. Taiwan is inderdaad een belangrijke producent van chips. UMS en TSMC zijn belangrijke spelers in het produceren van chips. Als die bedrijven door een aanval van China geen chips meer zouden kunnen produceren, dan is dat voor de hele wereld een groot

probleem. TSMC investeert nu in Japan, in Arizona in de Verenigde Staten en ook in Europa. Taiwan, de Verenigde Staten, Japan en Zuid-Korea zijn allemaal democratieën. Het is ons idee dat de democratieën gezamenlijk sterk moeten staan om daarmee ook de productie van chips veilig te stellen. De hightech en ook de productie van chips hebben onze grote aandacht, ook als onderdeel van de nationale veiligheid. Wij willen er zorg voor dragen dat de techniek om chips te produceren niet per ongeluk wordt geëxporteerd naar China, dat Taiwanese bedrijven die technologie niet naar China exporteren. We werken samen met de Verenigde Staten om ervoor te zorgen dat de techniek om chips of halfgeleiders te maken, niet bij China bekend wordt. De beperkingen die we aan deze techniek stellen, worden steeds strenger. Taiwan, Japan, Zuid-Korea en de Verenigde Staten zijn de vier grote chipproducenten. We werken samen met de Verenigde Staten om dat uit Chinese handen te houden. De Verenigde Staten, Zuid-Korea, Japan en Taiwan moeten hierin samenwerken. Maar wat de EU betreft, is er sprake van een ander scenario. Wij willen zeker graag meer samenwerken met Europa, ook met ASML. Wij nodigen ASML graag uit om ook in Taiwan te investeren en om in New Taipei City ook een fabriek op te zetten.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan gaan we naar de laatste spreker van de zijde van de Kamer. Daarna hebben we even een fotomoment. Het is misschien goed om dat even door te geven. Dan hebben we daar tijd voor.

Mevrouw Mulder, u kunt uw vraag stellen.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Hartelijk welkom in Nederland. Wat fijn dat u hier bij ons bent in het parlement. En ook heel hartelijk welkom natuurlijk aan de vertegenwoordiging. Die is altijd enthousiast aanwezig en heel welwillend om vragen te beantwoorden. Dus ook complimenten daarvoor.

Mijn vraag gaat over de manier waarop Taiwan aan de eigen weerbaarheid bouwt. Hoe doe je dat als bevolking? Ik denk dat wij daar nog wel wat van kunnen leren. Welke militaire ontwikkelingen ziet u in China, ook in relatie tot het gedrag aan uw grenzen?

Dank u wel.

De heer Chiu:

Dank voor uw vraag. Dank voor uw steun in het verleden en voor de moties die u heeft ingediend, die blijken geven van uw zorgen over de veiligheid van Taiwan. Ik geef het woord zo meteen aan mijn collega, maar ik heb zelf alvast een eenvoudig antwoord. Onze president heeft een paar maanden geleden aangekondigd dat de dienstplicht in Taiwan zal worden verlengd van vier maanden naar een jaar. Een ander punt is dat wij onze wapens en andere zaken die we nodig hebben voor onze weerbaarheid, zelf zullen produceren, dus dat we wat dat betreft onafhankelijk zijn. Veel vrouwen laten weten dat ze zich voor de nationale veiligheid willen inzetten. We hebben nu ook een nauwere samenwerking met de Verenigde Staten. We kunnen meer modernere wapens van hen kopen. Het parlement heeft dus alle vertrouwen in de Taiwanese weerbaarheid. Ik ben er geheel van overtuigd dat Taiwan zichzelf zou kunnen verdedigen. Ik denk dat mijn collega Shih-Ying hier nog meer over kan vertellen.

De voorzitter:

Daar hebben we nog een aantal minuutjes voor.

De heer **Tsai**:

Er zijn twee belangrijke manieren om een oorlog te vermijden. De eerste manier is om in dialoog te gaan. De andere manier is om onze eigen weerbaarheid te versterken.

President Tsai heeft vanaf het begin steeds laten weten dat ze bereid is om in dialoog te treden met China. Die dialoog moet er wel een zijn op basis van gelijkheid en niet op basis van een ondergeschikt land aan een bovengeschild land. China heeft er steeds op gestaan dat de dialoog werd gevoerd op basis van de Consensus van 1992, en dat is voor ons niet acceptabel. De Consensus van 1992 houdt in dat er maar één China is, namelijk China, en dat China de baas is. Voor Taiwan is dat niet acceptabel. Taiwan heeft op dit moment geen directe kanalen voor de dialoog met China, maar via allerlei andere wegen, bijvoorbeeld via de Verenigde Staten, weten we wel hoe het gaat in de Straat van Taiwan.

Dan de tweede kwestie, die van het versterken van de eigen weerbaarheid. De afgelopen paar jaar heeft Taiwan in zijn begroting meer plaats gemaakt voor het versterken van de weerbaarheid. Er is veel overleg met de Verenigde Staten over de veiligheid en de defensie van Taiwan. De afgelopen jaren hebben wij in het parlement begrotingen doorgevoerd die meer ruimte laten voor de defensie van Taiwan. Zo willen we het land versterken. Op die manier willen we ervoor zorgen dat China wel twee keer nadenkt voordat ze ons zullen aanvallen. We hebben in het kader daarvan ook een aantal F0V's kunnen aanschaffen. Dat zijn straaljagers. Ons doel daarbij is het versterken van de Taiwanese defensie en het zorgen voor een dialoog met China.

De heer **Chiu**:

Ik wil daar graag nog één ding aan toevoegen. Historisch gezien heeft China sinds 1949, toen de Chinese Communistische Partij is opgericht, tot 2023 alleen in 1979 de oorlog in Vietnam gevoerd. De Chinezen ondernemen niet zo snel een oorlog. Hoewel China niet lichtvaardig aan een oorlog begint, moeten we daar toch goed op voorbereid zijn. Het is daarom heel belangrijk dat we zulke goede vrienden als Nederland hebben.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik wil alle aanwezigen bedanken voor de komst. Ik wil uiteraard de delegatie uit Taiwan in het bijzonder bedanken voor deze historische dag. Ik zou u graag willen uitnodigen om een gezamenlijke foto te maken. Dat doen we aan de voorkant van deze tafel.

De heer **Tsai**:

Nog één ding. Ik nodig hierbij graag iedereen uit om Taiwan te bezoeken.

Sluiting 16.33 uur.